

Предраг Драгутиновић
 Универзитет у Београду
 Православни богословски факултет
 Београд
 pdragutinovic@bfspc.bg.ac.rs

УДК: 27-277.2

„Не више од онога што је писано“ Ерминевтички значај 1Кор 4,6б

„Нити шта додајте ономе што вам
 заповедам, нити шта од тога одузимајте;
 вршите заповести Господа, Бога свога
 што вам их дајем.“

Понз 4,2

Сажетак. У раду се разматрају различити егзегетски аспекти формулације из 1Кор 4,6б „не више од онога што је писано“. После формалног тумачења стиха, његове граматичке конструкције и положаја у литерарном контексту, укратко се износи неколико предлога за његово разумевање који се срећу у истраживањима Новог Завета. Надовезујући се на тумачење које у наведеној формулацији види позивање на цитате из Старог Завета које је апостол управо навео, прилог надаље нуди сопствену тезу која у формулацији 1Кор 4,6б, поред позивања на Стари Завет, види и неку врсту канонског захтева његовог апостолског тумачења у конкретном животном контексту заједнице. Тако, 1Кор 4,6б представља неку врсту двосмерног ерминевтичког начела: животне ситуације црквених заједница сагледавају се кроз од стране апостола Павла христолошки протумачено Писмо, које даје смернице за дијахроно тумачење Писма у Цркви.

Кључне речи: апостол Павле, Стари Завет, ерминевтика, Црква у Коринту

Формулацијом у 1Кор 4,6б — „не више од онога што је писано“ — чини се да апостол Павле алудира на управо наведени ерминевтички принцип у јудејском сагледавању Писма: држати се онога што је заповеђено у тексту Писма, ништа не додавати и ништа не одузимати (уп. такође Отк 22,18–19). У новозаветној егзегези 1Кор 4,6б представља *сгux interpretum*, једно од тешко разумљивих места.¹ Стих гласи: „А ово, браћо моја, примених на себе и Апола ради вас, да на нашем примеру научите не више од онога што је писано (τό μή ὑπερ ἢ γέγραπται), да се не би ради некога надимали један на

¹ Уп. кратку и прегледну историју тумачења наведеног места код R. L. Tyler, “The History of the Interpretation of τό μή ὑπερ ἢ γέγραπται in 1 Corinthians 4,6”, *Restoration Quarterly* 43 (2001), 243–252.

другога“. У прилогу који следи покушаћемо да представимо тешкоће које се јављају приликом тумачења овог стиха. Извесна пажња биће посвећена ерминевтичким конотацијама 1Кор 4,6б: „не више од онога што је писано“.

А) Литерарни контекст

1Кор 4,6 са становишта структуре текста представља почетак завршног дела великог текстуалног комплекса 1,10 — 4,21 чија су главна тема поделе у коринтској црквеној заједници на основу позивања на извесну „мудрост“.² Наиме, после уводних поздрава, захваљивања и благослова (1,1–10) апостол Павле се опширно бави првим од низа сукоба који постоје у црквеној заједници у Коринту, поделама насталим на основу позивања на одређене личности и везивања (1,12). У оквиру ових подела нарочито место заузима загонетна „мудрост“ на коју се неки позивају, оспоравајући је осталима (1,17–25). Апостол се оштро противи оваквом стању у заједници. Он критикује коринтске хришћане, подсећајући их на Еванђеље које им је проповедао, не мудрим речима, него у Духу и сили (2,4). Иако многи посленици изграђују Цркву, чинећи то сходно своме послању, темељ Цркве је један: на крсту страдали и васкрсли Христос (3,11). Конкретно, Павле и Аполос, за кога се вероватно везује „мудрост“ о којој је реч, само су служитељи кроз које су поверовали (3,5). Њих двојица имају различите доприносе у изградњи Цркве, али су „једно“ и „сарадници“ (3,7–9). Шта је пак и како свако од њих учинио, остаће да се види када дође дан Господњи (3,13). Стога је свако позивање на тобожњу „мудрост у овоме веку“ погрешно, промашује циљ, пошто се оно што је суштинско, припадност Христу (3,23), замењује оним што је пролазно и тек очекује да буде вредновано, припадношћу људима (3,21; 4,4–5). У тој атмосфери релативизације људске мудрости као еклисијалног критеријума, апостол Павле приводи први део излагања крају са два тајта, „ово“, као закључни осврт на претходно написано (4,6 и 4,14). У прво закључно разматрање апостол уводи необичним стихом 4,6 и потом прелази на излагање апостолског служења које се одвија у таквом понижењу које је неспојиво са било каквом мудрошћу овога века (4,6–13). Коначно са последњим „ово“ у 4,14 апостол, емотивно и гледајући у будућност, закључује велику тематску целину (4,14–21), да би од 5,1 отворио ново поглавље и позабавио се следећим проблемом у заједници. Стих 4,6 се, дакле, са становишта структуре текста, налази на почетку завршног дела 1,10 — 4,21, тј. представља први сажетак онога што је изложено, истовремено уводећи у низ антитеза апостолског служења и мудрости овога века, односно презре-них апостола и „мудрих“ Коринћана.

² Уп. P Lampe, "Theological Wisdom and the 'Word About Cross'. The Rhetorical Scheme in I Corinthians 1 — 4", *Int* 44 (1990), 117–131.

Б) Структура и егзегеза стиха

Грчки изворник гласи:

4а: Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἑμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶν δι' ὑμᾶς,

4б: ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται,

4в: ἵνα μὴ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἐτέρου.

Да би се разумело зашто 1Кор 4,6б спада у категорију тешко разумљивих места, довољно је размотрити граматичку структуру. Стих б се састоји од једне главне и две финалне ἵνα-реченице. Занимљиво је да 4,6б представља граматички једну од најкомпликованијих конструкција у списима апостола Павла. Наиме, τὸ μὴ у уобичајеној употреби негира или инфинитив или акузатив са инфинитивом, никада пак релативну реченицу.³ С друге стране, 4,6б оставља изванредан утисак недоречености, тако да су поједини преписивачи у своје предлошке унели глагол φροεῖν после ἃ γέγραπται; отуда и превод Синода гласи: „не мудровати више од онога што је написано“. Међутим, φροεῖν овде из неколико разлога треба сматрати секундарним: а) рукописна традиција без φροεῖν је убедљивија,⁴ б) у овом случају важи правило *lectio brevior*, тј. краће читање је изворније, в) јасна је тенденција преписивача да дописивањем φροεῖν побољшају текст, како граматички тако и садржајно. Без обзира на то они су погодили интенцију преписиваног текста: не треба ићи (у мишљењу) више и даље од онога што је написано.

У погледу егзегезе могу се навести следећа запажања:

Заменица ταῦτα („ово“) се односи на претходно речено, мада се не зна на шта конкретно, тј. на који сегмент претходно написаног. Неки тумачи сматрају да се односи на део текста 4,1–5. То би значило да се „ово“ односи на неосуђивање: као што се Павле и Аполос не осуђују међусобно, тако треба да чине и Коринћани. Разматрања вредно је, међутим, повезивање са 3,4, пошто од тог места почиње примена на Павла и Аполо („Јер кад неко говори: ја сам Павлов, а други: ја сам Аполов, зар нисте телесни?“). То би значило да ни један ни други нису мудри на начин како то схватају коринтски хришћани, који се позивају на духовност, а у ствари су „телесни“.⁵

³ P. Artz-Grabner — R. E. Kritzer — A. Papatthomas — F. Winter, 1. *Korinther*. Mit zwei Beiträgen von Michael Ernst, unter Mitarbeit von Günther Schwab und Andreas Bummer, PKNT 2, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 2006, 172: „... erwähnenswert ist aber, dass sich darin keine einzige derart komplexe Konstruktion wie hier bei Paulus findet; durch τὸ μὴ substantiviert und negiert wird entweder ein Infinitiv oder ein AcI aber nie ein Relativsatz o. ä.“

⁴ Глагол је посведочен у следећим рукописима κ², C^{vid}, D², L, P, 0285^{vid}, 33, 104, 355, 630, 1241, 1505, 1506 2464, већинском тексту, vg^{ms}, sy, док га нема га у следећим сведочанствима P⁴⁶, κ^{*}, A, B, D^{*}, F, G, Ψ, 0289^{vid}, 81, 1157, 1739, 1881, lat, co.

⁵ Уп. D. Zeller, *Der erste Brief an die Korinther*, KEK 5, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 2010, 179; F. J. Ort Kemper, 1. *Korintherbrief*, SKK NT 7, Katholisches Bibelwerk, Stuttgart ²2001,

Од тога на шта конкретно егзегети сматрају да се односи заменица таῦτα зависиће у извесној мери одређивање смисла 1Кор 4,6б. Обраћањем „браћо“ маркира се почетак нове мисаоне (под)целине и скреће се нарочита пажња на оно што следи. Глагол који се употребљава је μετασχηματίζειν, „променити облик“, у конкретном случају „показати на примеру“ (уп. такође 2Кор 11,13.14.15; Фил 3,2).⁶ Са граматичке тачке гледишта 1Кор 4,6 спада у категорију најтежих конструкција. Оно што апостол на први поглед жели да поручи је да Коринћани на примеру Апола и њега, односно свега што је он о њиховом односу управо изложио, треба да науче да се држе ничега више, односно ништа друго од онога што је написано, дакле да се не ослањају на људе (4,21) и да се не надимају једни на друге.

В) Питања

Принцип „не више од онога што је писано“ отвара низ најпре егзегетских, потом и ерминевтичких питања, на која се у новозаветној науци нуде различити одговори. На шта се конкретно мисли када се каже „онога што је писано (ἃ γέγραπται)“? Да ли апостол мисли на оно што је он писао до сада, тј. у прве 4 главе Посланице Коринћанима? Или пак на нешто што им је писао раније? Или цитира некога од противника или неку, њему и коринтским хришћанима, познату изреку? Да ли пак мисли на оно што је писано у Писму уопште? Можда упозорава да се у Писму не тражи преносни смисао? Да ли мисли на оне цитате из Писма што је он наводио до сада у Посланици? Да ли на нешто конкретно из Писма, као нпр. заповест љубави? Коначно, кључно ерминевтичко питање гласи: да ли 1 Кор 4,6б има опште ерминевтички значај из кога треба изводити одређено начело „не више од онога што је писано“, или се пак ради о ефемерној интервенцији која свој значај има само у конкретном случају?

Г) Могућа решења

Г. 1. Наведене потешкоће везане за 1Кор 4,6б потакле су један број егзегета да у овом полустиху виде глосу, тј. каснији уметак у изворни текст.⁷ У том случају изворни текст би гласио:

50–51; A. Strobel, *Der Erste Brief an die Korinther*, Züricher Bibelkommentare NT 6.1, TVZ, Zürich 1989, 89; H. Lietzmann, *An die Korinther I/II*, HNT 9, Mohr Sebeck, Tübingen, 1949, 19.

⁶ О употреби глагола у 1Кор 4,6 уп. J. S. Vos, „Der METASXHMATISMOS in 1Кор 4,6“, *ZNW* 86 (1995), 154–171; D. R. Hall, „A Disguise for the Wise: Metashematismos in 1. Corinthians 4,6“, *NTS* 40 (1994), 143–149.

⁷ О историјату покушаја објашњења 1Кор 4,6 на овај начин уп. A. C. Thiselton, *The First Epistle to the Corinthians, A Commentary on the Greek Text*, NIC, Grand Rapids — Carlisle, 2000, 352–356. Уп. такође Tyler, „History“, 245–247.

Таῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἑμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶν δι' ὑμᾶς, ἵνα μὴ εἶς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου.

На овај начин се добија глатка граматичка конструкција. С једне стране одстрањује се необична прва финална реченица, док се с друге стране њен нејасан садржај уклања из Павловог теолошког наслеђа. Међутим, проблем са овим тумачењем је његова произвољност. Не постоје текстуална сведочанства која би посведочила постојање 1Кор 4,6а-в без 4,6б. Стих је од самих почетака рукописне традиције традиран интегрално, тако да претпостављена глоса остаје само у сфери претпоставке без икаквог утемељења. Сама пак чињеница да се у науци прибегава глоси као решењу, показује комплексност проблематике везане за 1Кор 4,6б.⁸

Г. 2. Ако се ἡ γέγραπται схвати као формулација која се односи на Писмо, онда би то значило да Павле овде формулише ерминевитичко начело које гласи: „држати се буквалног тумачења Писма“. У том случају би свако преносно тумачење библијског текста, попут типологије и алегорезе, било одбачено. Овакво схватање има две слабости. Прва је да је тешко замисливо да апостол Павле дефинише једно тако битно ерминевитичко начело у једној успутној реченици и у контексту који се не чини адекватним за интервенцију такве врсте. Друго, сам апостол Павле чита текст Писма у пренесеном смислу у више наврата (нпр. Гал 4,24; 1Кор 10,1–6) и износи мале ерминевитичке трактате на ту тему (2 Кор 3). Дакле, евидентна егзегетска пракса апостола Павла, као и положај максиме „не више од онога што је писано“ у литерарном контексту, разлози су са којих је наведено тумачење неодрживо.

Г. 3. Полазећи од увида да у 1Кор 4,6б апостол Павле мисли на нешто написано (γέγραπται) што не мора нужно бити Писмо, у научним истраживањима изражено је мишљење да су у коринтској цркви морали постојати одређени писани закони којих је заједница била дужна да се придржава. Аналогију треба тражити у античким *leges sacrae* (τα γεγραμμένα).⁹ Управо на такве писане законе мисли апостол Павле када наводи фразу у 1Кор 4,6б. Ова претпоставка, која се може заснивати на одређеним паралелама из античких текстова везаним за религијске култове, ипак је тешко одржива, најпре из разлога што је γέγραπται у ранохришћанској литератури

⁸ Уп. новији покушај код Р. Artz-Grabner, „1Cor 4:6 — A Scribal Gloss?“, *BN* 130 (2006), 59–78.

⁹ Уп. на ту тему, са дискусијом на бројне античке паралеле J. C. Hanges, “1 Corinthians 4,6 and the Possibility of Written Bylaws in the Corinthian Church”, *JBL* 117/2 (1998), 275–298, 298: “... it seems to be a plausible hypothesis to propose that the referent of the phrase ἡ γέγραπται is a foundational document of the Corinthian church, a public document (i.e., open to all members of the community) modeled on the kind of cult bylaws that would have been familiar to every member of the church, in which Paul had laid out those guidelines and principles which he felt necessary for the group's prosperity.”

технички термин за увођење у цитат из Писма (в. ниже). С друге стране остаје отворено питање зашто се такви писани закони, ако су постојали, не помињу нигде више у коринтској кореспонденцији нити у осталим посланицама апостола Павла.¹⁰

Г. 4. Једно од решења које се само намеће када је у питању загонетено „не више од онога што је писано“, јесте да оно значи „све до сада написано у посланици“. То би значило да апостол позива Коринћане да се држе онога што им је написао до сада и да је довољно да, држећи се тога, превазиђу сукоб у заједници. Ова претпоставка добија на тежини ако се узме у обзира да апостол у 4,14 говори о овоме што је написао, односно „не пишем вам ово“. Ако се оба стиха завршног дела прве тематске целине 1. Посланице Коринћанима сагледају паралелно, то изгледа овако:

4,6б: ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται / 4,14а: οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γραφῶ ταῦτα

Пошто је у 4,14 глагол „писати“ недвослимишено употребљен за Павлово писање, могло би се по аналогiji закључити да се и у 4,6б ради о истом случају. С друге стране у 1Кор 5,9 наилазимо на следећу формулацију:

5,9: Ἐγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναγαμίγυσθαι πόρνοις.

Овде се апостол позива на посланицу коју је већ упутио Коринћанима, а која је изгубљена. Он подсећа Коринћане на оно што им је „писао“. Можда пак загонетну фразу „не више од онога што је писано“ треба читати: „нема потребе да идете даље од онога што сам вам већ писао“?

У оба случаја потешкоћа је у формулацији. Наиме, апостол Павле већ користи формулацију γέγραπται непосредно пре 4,6, и то у 3,19 за експлицитно цитирање Писма: „Јер је мудрост овога света лудост пред Богом, јер је писано (γέγραπται γάρ): Он хвата мудре у њиховом лукавству.“ Ако се томе дода да је γέγραπται у ранохришћанској литератури *terminus technicus* за увођење цитата из Писма (уп. нпр. 1Кор 1,19,31; 2,9; 14,21; 15,45; такође у Еванђељима Мк 1,2; 7,6; Лк 2,23; 3,4; Мт 11,10; 21,13 и др.),¹¹ онда је наведено тумачење проблематично. Томе треба додати и чињеницу да је фраза 4,6б финално повезана са главном реченициом 4,6а, тј. да између ње и *примене* „овога“ на Павла и Апола постоји непосредна веза.

Г. 5. Необичан положај фразе 4,6б у реченици као и њена прегнантност навели су поједине егзегете да у њој виде неку врсту пословице, односно изреке која се употребљавала у правном речнику.¹² Занимљив је и предлог

¹⁰ Уп. R. B. Hays, *The Conversation of the Imagination: Paul as Interpreter of Israel's Scripture*, Eerdmans Publishing, Grand Rapids, 2005, 18 (нап. 40).

¹¹ Као што је γραφή технички термин за Свето Писмо, уп. нпр. Мк 12,10; 15,28; Лк 4,21; Рим 4,3; 11,2; 1Кор 15,3–4; Гал 3,8; 4,30.

¹² На пример у уговорима који се завршавају тако што констатују да се мора држати онога што је написано. Уп. Arzt-Gabner и др., *1. Korinther*, 172. Уп. такође L. L. Welborn, "A Conciliatory Principle in 1 Cor. 4:6", *NovT* 29 (1987), 328) који сматра да је 1Кор 4,6б "a proverbial

да овде апостол Павле користи једну школску изреку која указује на однос учитеља и ученика: учитељ поучава ученике да пишу слова и они треба да се држе искључиво тога што је писано.¹³ Према овим схватањима апостол овде, у циљу давања на значају својим речима или речима Писма, наводи једну, њему и Коринћанима познату изреку. Ово тумачење објашњава не-обичну конструкцију фразе и њено одударење од литерарног контекста и истовремено слаби схватање 1Кор 4,6б као ерминевитичког начела формулисаних од стране апостола Павла. Међутим, чињеница да у античкој литератури нигде не постоји јасна паралела са 1Кор 4,6б оставља овај приступ у сфери хипотезе.

Г. 6. Постоји тумачење да под „не више од онога што је писано“ Павле мисли на *конкретне наводе из Писма* у његовим претходним излагањима.¹⁴ То су следећа места:

1Кор 1,19 (=Ис 29,14): „Јер је написано: погубићу мудрост мудрих и разум разумних одбацићу“. → поука за хришћане у Коринту гласи: „Да вера ваша не буде у мудрости људској него у сили Божијој“ (1Кор 2,5).

1Кор 3,19–20 (=Јов 5,12; Пс 93,11): „Јер је мудрост овога света лудост пред Богом; јер је написано: он хвата мудре у њиховом лукавству, и опет: Господ зна помисли мудрих да су ништавне“. → поука за хришћане у Коринту гласи: „Зато нека се нико не поноси људима“ (3,21а), где одјекује Јер 9,22–23 и евоцира се 1Кор 1,31: „Ко се хвали Господом нека се хвали“.¹⁵ Упадљив је паралелизам између „хвалити се“ (καυχᾶσθαι) и „надимати“ (φουσιῶσθαι) у 4,6.¹⁶ У том смислу М. Хукер расуђује:

„... Павле хоће да каже: ‘ви Коринћани морате научити да се држите Писма’ – тј. ви не морате да почнете да покушавате да додајете философске представе хришћанском Еванђељу. Ако се чини да фраза ‘не више од онога што

saying which Paul had reason to believe would be known to the Corinthians, whether from the surrounding culture or from their particular milieu.”

¹³ Уп. В. Fiore, *The Function of Personal Example in the Socratic and Pastoral Epistles*, AnBib 105, Biblical Institute Press, Rome, 1986, 165–66. Уп. R. L. Tyler, “First Corinthians 4:6 and Hellenistic Pedagogy”, *CBQ* 60 (1998), 97–103, 102: “Using such imagery, immediately recognizable to the Corinthians, Paul is telling the Corinthians to follow Apollos and himself as models: Copy us, imitate us, being careful, just as you were as children learning to write letters, not to write above or below the lines.”

¹⁴ Zeller, *Brief*, 180: „Eher nimmt er auf die in den vorangegangenen Kapiteln zitierten Stellen Bezug“.

¹⁵ Павлов навод је нека врста сажетка Јер 9,22–23 где се чита: „Овако говори Господ: мудри нека се не хвале мудрошћу, ни јунак нека се не хвали храброшћу, ни богати нека се не хвали богатством, а ко хоће да се хвали, нека се хвали тиме што има мудрост да мене спозна. Јер ја сам Господ који твори доброту, право и правду на земљи, јер ми је то мило — реч је Господња.“

¹⁶ Оба глагола заједно се појављују нпр. код Игњатија Антиохијског, *Тралијанцима*, 4,1: „Πολλὰ φρονῶ ἐν θεῷ, ἀλλ’ ἐμαυτὸν μετρώ, ἵνα μὴ ἐν καυχῆσει ἀπόλωμαι. νῦν γὰρ με δεῖ πλέον φοβεῖσθαι καὶ μὴ προσέχειν τοῖς φουσιῶσίν με. οἱ γὰρ λέγοντές μοι μαστιγοῦσίν με.“

је писано' то изражава на чудан начин, вреди се сетити да су за Павла смрт и васкрсење Христово били 'по Писму' и да је он кроз ова рана поглавља 1. Коринћанима решен да покаже — из Писма — лудост људске мудрости у коју Коринћани желе да преобуку Еванђеље.¹⁷

Чини се да овакво схватање 1Кор 4,6б релативно адекватно Павловој интенцији, пошто је, у поређењу са претходно изнесеним, најмање проблематично. Не ићи изван слова Писма које може да буде решење за дилему, савет је који апостол даје за превазилажење конкретне проблема у заједници где се једна група хришћана „надима“ на друге, „хвалећи“ се „мудрошћу“ и позивајући се при томе на апостоле као ауторитете којима легитимишу своје, у суштини дубоко нецрквено, понашање. Тако се може констатовати да се 1Кор 4,6б односи на у 1Кор 1 — 3 цитирана места из Старог Завета — примењена на Павла и Апола¹⁸ — која су довољан ослонац за решење насталог проблема.

Могуће тумачење: канонски захтев ἡ γέγραπται

Сва наведена тумачења показују да је формулација ἡ γέγραπται кључна за разумевање 1Кор 4,6б. Начелно се схватање „онога што је писано“ може поделити у две групе: 1) оно се односи или на јудејско Писмо или на Павлов спис/списе 2) оно се односи на нешто што је написано, што је Коринћанима било познато, али нама је данас недоступно, као нпр. неке изреке, пословице, максиме или „свете законе“ заједнице. Не негирајући важност потраге за значењем ове формулације у групи 2, чини се да постоји довољан текстуални ослонац да се група 1 сагледа као адекватнији простор на који треба усредсредити пажњу. Најпре је техничка употреба пасивног глагола γέγραπται за позивање на Писмо евидентна и распрострањена у ранохришћанској литератури, а не види се разлог зашто би његова примена у 1Кор 4,6б била изузетак. Надаље, да Писмо нуди примере и обрадце према којима треба руководити живот, јасно је исказано у 1Кор 10,1–12. Пратећи логику Павлових излагања може се чак извести овај след мисли: као што су догађаји у Писму били пример нама „да не желимо зла као што су они желели“ (1Кор 10,6), а све што се догађало њима „написа се за поуку нама“ (10,11), тако све што се догађа са Павлом и Аполом догађа се за пример и поуку Коринћанима, а на њима двојици се читава не више од онога што је написано у претходно наведеним цитатима из Писма. Не чини ли се, пак, да Павлова излагања (= текст) о Аполу и њему, протумачена кроз призму Писма, задобијају изван нормативни карактер за Коринћане? У

¹⁷ M. D. Hooker, "Beyond the things that are written? St. Paul's use of Scripture", *NTS* 27 (1981), 295–296.

¹⁸ Уп. Lietzmann, *Korinther*, 19: „damit ihr an uns lernet, schriftgemäß zu leben“.

том смислу тумачење наведено у Г. 4 треба преосмислити и интегрисати у Г. 6: под $\gamma\epsilon\upsilon\rho\alpha\lambda\tau\alpha\iota$ апостол Павле мисли на оно што је написано у Писму, а што је он претходно цитирао, али то $\gamma\epsilon\upsilon\rho\alpha\lambda\tau\alpha\iota$ је *неодвојиво од његове сојстивене интeрпретације*. У 1 Кор 4,6б Павле мисли, дакле, на наводе из Старог Завета у његовом одабиру и његовој интерпретацији примењене на конфликт у коринтској заједници. Апостол не мисли на Стари Завет уопште, као неку спољну, контролну инстанцу на основу чијих инструкција и упутстава се мисли и поступа, већ на христолошко интерпретирани Стари Завет, читан кроз призму крста и васкрсења Христовог и љубави према ближњем као залога за будућност (1 Кор 13,13).¹⁹ Тако се апостол појављује као тумач у чијим се тумачењима (=текстовима) христолошки схваћен Стари Завет (=текст) постаје неодвојив од његове речи, тј. његове посланице претендују на сличан ауторитет са „оним што је писано“. Оно што је овде нормативно је у суштини Павлова интерпретација старозаветних текстова у једном новом тексту 1. посланице Коринћанима, или уопште у коринтској преписци. Имајући у виду овај моменат, апостол скреће Коринћанима пажњу на старозаветни текст, али и на *свој* текст: не идите више од онога што вам Писмо говори *кроз* мој, апостолски текст.²⁰ Тако сагледаван 1 Кор 4,6б задобија изузетан значај као један од најранијих хришћанских текстова са унутрашњим захтевом за нормативним, тј. канонским статусом у животу ранохришћанских црквених заједница.

Д) Ne supra quae scripta sunt: ерминевтички значај 1 Кор 4,6б

С обзиром да се $\alpha\gamma\epsilon\upsilon\rho\alpha\lambda\tau\alpha\iota$ највероватније истовремено односи на „оно што је писано у Писму“ и на Павлово тумачење, примењено у контексту превазилажења једног конкретног проблема у црквеној заједници, 1 Кор 4,6б добија посебну ерминевтичку тежину и убраја се у она места у делима апостола Павла која рефлектују однос хришћана према јудејском Писму и његовом положају у хришћанској Цркви, као и прве захтеве за каноничношћу апостолских списа. Какав се онда одговор може дати на горе поставље-

¹⁹ Није дакле реч само о христолошком читању, пошто су и Павлови опоненти свакако христолошки читали Стари Завет. Питање је који христолошки садржаји бивају актуализовани приликом читања и разумевања Старог Завета. За разлику од својих опонената који се позивају на мудрост (Аполова улога у томе није у потпуности јасна, уп. D. P. Ker, “Paul and Apollos: Colleagues or Rivals?”, *JSNT* 77 [2000], 75/97), засновану вероватно на „христологији прослављења“ („hohe Christologie“), Павле ангажује она старозаветна места која подржавају његову теологију, односну христологију крста (уп. нпр. 1 Кор 1,18–31) на којој он даље гради своју црквену етику. Уп. у том смислу S. Vollenweider, „Weisheit am Kreuzweg. Zum theologischen Programm von 1 Kor 1 und 2“, у: A. Dettwiller — J. Zumstein (прир.), *Kreuzestheologie im Neuen Testament*, WUNT 151, Mohr Siebeck, Tübingen, 2002, 43–58.

²⁰ Уп. у том смислу експлицитнију формулацију у 1 Кор 7,10: „ ... заповедам не ја, него Господ ... “; 7,12: „ ... а осталима говорим ја, а не Господ“.

но питање: да ли 1 Кор 4,6б има опште ерминевтички значај из кога треба изводити одређено начело или се, пак, ради о ефимерној интервенцији која свој значај има само у конкретном случају? Одговор би гласио: 1Кор 4,6б примењује се као ерминевтичко начело у оним ситуацијама у којима тумач расуђује да је оно што је писано у Писму *довољно* да се нека дилема унутар заједнице разреши. Наиме, у погледу проблема који се појавио у Коринту апостол наводи моралне поуке из Писма које су недвосмислене: позивање на мудрост и везивање за људе који воде раздору, свађама и зависти су погрешан пут. Коринћанима не треба *ништа више од онога што је писано у Писму* да то схвате. То им је и апостол Павле управо предочио кроз конкретне наводе, да помоћу њих схвате да су на погрешном путу. Речи Писма, онако како их је Павле применио на себе и Апола (као сараднике на заједничком задатку), довољан су критеријум за расуђивање о томе шта је право, а шта није. То би надаље значило да је Писмо у погледу моралних поука утемељених на христологији крста која релативизује све природне вредности овога света *јасно и довољно*, те да спорови у заједници могу бити решавани помоћу онога што је у том смислу писано и ничег другог.²¹

“Not to go beyond what is written” Hermeneutic importance of 1 Corinth. 4,6b

Resume: This paper deals with the different hermeneutic aspects of the formulation from 1 Corinth. 4, 6b “not to go beyond what is written”. After the formal interpretation of the verse, its grammar construction and its position in a literary context, the author briefly gives several propositions for its comprehension, which can be found in the New Testament researches. Referring back to the interpretation which, in the formulation mentioned above, sees adverting to the quotations from the Old Testament which the Apostol cited, the paper offers its own interpretation, which in the formulation of 1 Corinth. 4,6b, besides referring to the Old Testament, sees some kind of a canonic request for the apostolic interpretation in the concrete life context of the community. Thus 1 Corinth. 4,6b represents some kind of a two-way hermeneutic principle: incidents in church communities’ life are viewed through the Scripture Christologically interpreted by the Apostle, which provide guidelines for the diachronic interpretation of the Scripture in the Church.

Key words: Apostle Paul, Old Testament, hermeneutics, Church in Corinth.

²¹ Уп. схватање управо као ерминевтичког начела проширеног на канон Светог Писма, Јован Златоусти, *Беседа на 1. Коринћанима*, 12,2.